

የሰበር መ/ቁ. 10489
ሐምሌ 24 ቀን 1999 ዓ.ም

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

አሰግድ ጋሻው

ተሻገር ገ/ሥላሴ

ታፈሰ ይርጋ

ብርሃኑ አመነው

አመልካች፡- የስራና ከተማ ልማት ሚ/ር ተተኪ መሠረተ ልማት ሚ/ር ነገረ ፈጅ

አቶ ወ/ማርያም ሥዩም ቀረቡ

መልስ ሰጭ፡- የቀድሞ ብሔራዊ መሐንዲሶችና ሥራ ተቋራጮች ኃ/የተ/የግል ማህበር

መዝገቡን መርምረን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

የሰበር አቤቱታው የቀረበው በግራ ቀኙ መካከል የነበረውን የአፈፃፀም ጉዳይ በሚመለከት የመጀመሪያው ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 5520 ህዳር 30 ቀን 1995 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠው ትእዛዝ እና የፌ/ከፍተኛው ፍ/ቤትም በይግባኝ ተመልክቶ ይኸው ትእዛዝ ጉድለት የለበትም በማለት የሰጠው ትእዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ስለሆነ ይታረምልን በማለት ነው።

ጉዳዩም ባጭሩ እንደሚከተለው ነው።

የሥራና ከተማ ልማት ሚ/ር ብር 11,908, 734 /አስራ አንድ ሚሊዮን ዘጠኝ መቶ ስምንት ሺህ ሰባት መቶ ሰላሣ አራት ብር/ ከእነ ወለዱ ለመልስ ሰጭ ለብሔራዊ መሐንዲሶችና ሥራ ተቋራጭ ኃ/የተ/የግል ማህበር እንዲከፍል ህዳር 23 ቀን 1991 ዓ.ም የተሰጠውን ትእዛዝ መነሻ በማድረግ አፈፃፀሙ በመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ሲታይ ቆይቷል።

ይኸው ፍ/ቤት ክፍያው እንዴት እንደሚፈፀም ግራ ቀኙ በሌሉበት ጉዳዩን ሲከታተል ከቆዩ በኋላ ህዳር 30 ቀን 1995 ዓ.ም በዋለው ችሎት ባለአዳ እዳውን እንዲከፍል የተለያዩ ትዕዛዝ ሲሰጥ ቢቆይም ዕዳው አልተከፈለም ። የፍርድ ባለአዳ የሆነው የሥራና ከተማ ልማት ሚ/ር በአዋጅ ቁጥር 256/94 ፈርሶ መብትና ግዴታው ወደ መሠረተ ልማት ሚ/ር ተላልፏል። ተተኪው የመሠረተ ልማት ሚ/ር ባለበት ጉዳዩ በመታየት ላይ እንዳለ በጠቅላይ ሚ/ር ጽ/ቤት በቁጥር ጠ/80 -ጠ4/01/11 በ3/8/94 በተፃፈው ደብዳቤ መነሻነት የብሔራዊ መሐንዲሶች ሥራ ተቋራጭ ማህበርን የቀድሞ ባለንበረቶች ይረከቡት ዘንድ ከሚቴ ተቋቁሞ ጉዳዩ ሲታይ የቆየ ቢሆንም ከሚቴው ውጤታማ ይሆን ዘንድ የመሠረተ ልማት ሚ/ር ሥራውን መሥራት አልቻለም ።

ስለዚህ አስቀድሞ በተወሰነው መሠረት ፍ/ቤቱ አፈፃፀሙን ከመቀጠል ውጭ አማራጭ አላገኘም የሚለውን ምክንያት ካሰፈረ በኋላ የኢት/የ ብሔራዊ ባንክ የመሠረተ ልማት ሚ/ር ካለው ሂሳብ ላይ ህዳር 23 ቀን 1999 ዓ.ም በተሰጠው ትእዛዝ መሠረት ቀንሶ ለፍርድ ባለመብት ለአሁን መልስ ሰጭ ይክፈል የሚል ትእዛዝ ሰጥቷል።

በዚህ ትእዛዝ ቅር በመሰኘት አመልካች የይግባኝ አቤቱታውን ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት አቅርቧል። የከፍተኛ ፍ/ቤትም የሥር ፍ/ቤት የሰጠው ትእዛዝ ጉድለት የለበትም በማለት መዝገቡን ዘግቶታል።

የሰበር አቤቱታ የቀረበውም የሥር ፍ/ቤቶች ከላይ በተገለፀው አኳሃን የሰጡት ዳኝነት መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሞበታል፤ ይታረምልን በማለት ነው የአቤቱታው ይዘትም ተጠቃሎ ሲታይ።

በአዋጅ ቁጥር 256/94 አንቀጽ 26/1/ ድንጋጌ መሠረት የሥራና ከተማ ልማት ሚ/ር መብትና ግዴታ ለመሠረተ ልማት ሚ/ር ይተላለፍለት እንጂ ለዕዳ መክፈያ በጀት አልተመደበለትም። የአመልካች በጀት ለደምወዝና ለስራ ማስኬጃ ብቻ ሆኖ እያለ በጀት ለዕዳ መክፈያ እንዲውል መደረጉ

አግባብነት የለውም፤ የሥር ፍ/ቤት ተቀብሎትና አምኖበት ለእዳው አከፋፈል በኮሚቴ አማካኝነት የንብረት ማስተላለፍ ተግባር እንዲደረግ ታዘ በዚህም መሠረት ሥራው ቀጥሎ ከ80% በላይ ኮሚቴው ሥራውን ማከናወኑ እየታወቀ የሥር ፍ/ቤት የአንድን ወገን አቤቱታ ብቻ አዳምጦ እራሱ የሰጠውን ትእዛዝ እንደይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ሆኖ በመሻር ዕዳው በመደበኛ በጀት እንዲከፈል ትእዛዝ መስጠቱ መሠረታዊ የሕግ ስህተት መፈፀሙን ያመለክታል የሚል ነው።

መልስ ሰጭም ይህንኑ ቅሬታ አስመልክቶ ዝርዝር መልስ ሰጥቶበታል የመልሱም ፍሬ ቃል የሥር ፍ/ቤት ስለአፈፀሙ የሰጠው ዳኝነት የሥነ ሥርዓት ሕጉ በሚያዘው መሠረት መሆኑንና ዕዳውንም በመጨረሻ መንግሥት የሚሸከመው መሆኑን አግባብነት ያላቸው ድንጋጌዎች ናቸው የሚላቸውን በመጥቀስ አስፈላጊም ከሆነ ከመንግሥት ካዘና ወጪ ሆኖ ሊከፈል እንደሚገባ አብራርቷል።

ይህ ሰበር ሰሚው ችሎትም በበጀት የሚተዳደር የመንግሥት መሥሪያ ቤት የፍርድ ባለእዳ ሆኖ ሲገኝ ውሳኔውን ለማስፈፀም ለሌላ ጉዳይ በበጀት የተያዘውን እና የሠራተኛ ደመወዝን የሚጨምረውን ገንዘብ ከባንክ ወጭ ሆኖ እንዲከፈል ማዘዝ ይችላል ወይስ አይችልም የሚለውን መነሻ በማድረግ ነው ያከራከረው። ክርክሩ በሰበር ከመቅረቡ በፊትም ሆነ በጊላ ጉዳይ በሃራይቪታይዜሽንና የመንግሥት የልማት ድርጅቶች ተቆጣጣሪ ባለሥልጣን ቀርቦ ግራ ቀኙ ሲደራደሩ እንደነበር ለመረዳት ተችሏል። ድርድሩ የተደረገውም በሠራተኛ ቅነሣ ጥያቄ ዕዳውን እረከባለሁ በማለት ቦርድ ኃላፊነት ሊወስድ የሚገባው የመሆኑን አግባብነት፤ በተገባው ቃል መሠረት የቦታ ርክክብ ሊፈፀም ያለመቻሉን።

እንዲሁም ተረክቦ ያሉን መሣሪያዎች የተገመቱት ከ5 ዓመት በፊት በመሆኑ በዚያው ዋጋ ተረክቦ መባሉን ፤

የወደቁ መሣሪያዎች ተለይተው ከግምቱ ተቀናሽ መሆን የሚገባቸው መሆኑን፤

ክሱ ተሰልቶ በሚታወቀው ግምት እና እኛ በምንፈልገው ገንዘብ መካከል ያለውን ልዩነት ጊዜ ተሰጥቶን ልንከፍል የምንችልበት ሁኔታ ሊመቻች ይገባል በሚሉት ነጥቦች ዙሪያ ሲሆን ድርድሩ ውጤት ሳያገኝ መቅረቱን መዘገቡ ያስረዳል።

ከዚህም በተጨማሪ ከዚህ በፊት የተጀመረው ድርድር እልባት ያገኝ ዘንድ በፍትህ ሚ/ር ሰብሣቢነት የሚመራ ኮሚቴ የተቋቋመ መሆኑንና ይህም ኮሚቴ ሥራውን በመስከረም ወር 1999 ዓ.ም ጀምሮ እስከ ሚያዚያ ወር 1999 ዓ.ም ድረስ ከመልስ ሰጭዎች ጋር ሲደራደር ከቆየ በጊላ ደርሰንበታል ባለው ስምምነት መነሻ ስለጉዳዩ በመንግሥት በኩል ውሳኔ ይሰጥበት ዘንድ የውሳኔ ሀሣብ ያቀረበ መሆኑን ግንቦት 30 ቀን 1999 ዓ.ም ከቀረበው ሪፖርት መረዳት ተችሏል።

ከዚህ በላይ እንደተገለፀው በአመልካችና በመልስ ሰጭ መካከል የተነሣውን የአፈፀም ጉዳይ የሥር የመጀመሪያው ደረጃ ፍ/ቤት እንደጀመረው ከጠቅላይ ሚ/ሩ በተፃፈው ደብዳቤ መሠረት ዕልባት የሚያገኝ ከሆነ በሚል ይህ ሰበር ችሎትም የእራሱን ጥረት አድርጓል ይሁን እንጅ በተለያዩ ምክንያቶች ውጤት ሳያገኝ ቀርቷል ግራ ቀኝ ተከራካሪ ወገኖች እንደየጉዳዩ እየታየ በፍ/ቤቱ አነሳሽነት በሚቀርብላቸው ጥያቄ መሠረት ጉዳያቸውን በስምምነት መጨረስ ካልቻሉ ሕግን ባገናዘበ ሁኔታ ዳኝነት ሊያገኙ ይገባል ስለሆነም ይህ ችሎት ቀደም ሲል ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ቀርቦ ሊታይ ይገባል በማለት በምክንያትነት ከያዘው ነጥብ አንፃር ጉዳዩን መርምሯል።

እንደመረመርነውም የመጀመሪያው ደረጃ ፍ/ቤት በግራ ቀኙ መግባባት አፈፀሙ ፍፃሜ እንዲያገኝ ጥረት ቢያደርግም የፍርድ ባለእዳን የተካው የመሠረተ ልማት ሚ/ር የሚጠበቅበትን አልሰጠም በሚል እንደ

መጨረሻ አማራጭ የኢት/ብሔራዊ ባንክ ከመሠረተ ልማት የባንክ ሂሳብ ገንዘቡን ወጭ አድርጎ እንዲከፍል ትእዛዝ ሰጥቷል። ይህ ከባንክ ወጭ ሆኖ ለዕዳ መክፈያ ይዋል የተባለው ገንዘብ የመ/ቤቱ መደበኛ በጀት መሆኑንም መልስ ሰጭ ክዶ አልተከራከረም ። መደበኛ በጀት ለሠራተኛ ደመወዝ ፤ ለመ/ቤቱ የዕለት ተዕለት ተግባር ማከናወኛ ሲባል የሚመደብ ገንዘብ አንደመሆኑ ለተጠየቀው ዕዳ ክፍያ ይዋል ቢባል የመ/ቤቱን የሥራ እንቅስቃሴ መግታት ይሆናል። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 404 ድንጋጌ ሥር በዕዳ ምክንያት በአፈፃፀም ሊያዙ አይችሉም ተብለው የተዘረዘሩትን የንብረት ዓይነቶችና መጠን አዳምረን ስናይ እነዚህ ለባለአዳው ፍፁም አስፈላጊ የሆኑና ለዕለት ጉርሱ የሚውሉ በመሆናቸው ህልውናውን ለመጠበቅ ታስቦ የተሰጠ የሕግ ጥበቃ መሆኑን እንረዳለን። አንድ የመንግሥት መ/ቤትም ለህዝብ አገልግሎት እንዲሰጥ ታስቦ ከተዋቀረ ለመደበኛ ሥራው ሲባል የተመደበውን በጀት ለሌላ ተግባር ማለትም ለአዳ ክፍያ እንዲውል ከተደረገ በግለሰብ አቋም እንዳየነው ሁሉ የመ/ቤቱን ሕልውና የሚፈታተንና የህዝብንም ጥቅም የሚጎዳ በመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 404ን በማመሳሰል ሥራ ላይ የማይውልበት ምክንያት አላገኘንም።

ስለሆነም ለዚህ የሰበር ክርክር መነሻ ሆኖ በተያዘው ነጥብ መሠረት የሥር የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት አፈፃፀሙ በመሠረተ ልማት ሚ/ር መደበኛ በጀት ላይ ተፈፃሚ እንዲሆን፤ ከመደበኛ በጀት ወጭ ሆኖ እንዲከፈል ሲል የሰጠው ትእዛዝ አግባብ ሆኖ አላገኘነውም።

በሌላ በኩል ከዚህ ወጭ የመጀመሪያው ደረጃ ፍ/ቤት ለአፈፃፀሙ ተስማሚ እና ተገቢ ነው የሚለውን መንገድ ተከትሎ ፍርዱን ያስፈጽም ብለናል።

ው ሣ ኔ

1. የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 5520 ህዳር 30 ቀን 1995 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ ቀሪ ሆኖ ሌላ ተስማሚ እና ተገቢ ነው የሚለውን መንገድ ተከትሎ ፍርዱን ያስፈጽም ብለናል።
2. በመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 5520 በኅዳር 30 ቀን 1995 ዓ.ም የተሰጠው ትእዛዝ እና የከፍተኛ ፍ/ቤት በኮ/ቁ. 16478 ታህሣሥ 30 ቀን 1995 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ ተሸሯል ግልባጩ ይድረሃቸው ። መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ